

SSC Weekly Focus

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศรายสัปดาห์

ฉบับที่ ๔๘/๕๗

๒๕ - ๓๑ ส.ค.๕๗

อินโดนีเซีย : การปฏิวัติวิธีคิดของคนในชาติ

นายโจโก วิโดโด (Joko Widodo) หรือ “โจโควี” (Jokowi) ว่าที่ประธานาธิบดีอินโดนีเซียคนต่อไป ได้เขียนบทความลงเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ Kompas ของอินโดนีเซียเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๐๑๔ ในช่วงที่เขาลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเป็นประธานาธิบดี โดยโจโควีได้เสนอให้อินโดนีเซียต้อง “ปฏิวัติวิธีคิด” ของคนในชาติเพื่ออนาคตอันรุ่งเรืองของประเทศ และเป็นการชดเชยข้อบกพร่องของกระบวนการปฏิรูปประเทศหลังสมัยซูฮาร์โต ที่เน้นไปในเชิงสถาบันทางการเมืองเพียงอย่างเดียว แต่กลับละเลยคุณค่าความเป็นมนุษย์ สังคม วัฒนธรรมของอินโดนีเซียลงไป แนวทางของ โจโควี คือการสร้างระบบการเมืองที่โปร่งใสมากขึ้น พึ่งพาตัวเองได้ในเชิงเศรษฐกิจ มีความมั่นคงทั้งด้านอาหารและพลังงาน ปรับปรุงระบบการศึกษาและสาธารณสุข เน้นการจ้างงานในประเทศ ลดการเผชิญหน้ากันของกลุ่มศาสนาต่างๆ ดังที่เกิดขึ้นมาในยุคของประธานาธิบดียูโดโยโน ตลอด ๑๐ ปีที่ผ่านมา...

การปฏิวัติวิธีคิดของอินโดนีเซีย (Indonesia Mental Revolution)

อินโดนีเซียกำลังเผชิญสภาวะร้อนแรงที่เหล่าผู้นำประเทศต้องหาวิธีแก้ไข หลังจากการปฏิรูปประเทศเมื่อ ๑๖ ปีก่อน ซึ่งทำให้สังคมอินโดนีเซียเติบโตอย่างไร้ทิศทาง ระหว่างปี ๑๙๙๘-๒๐๑๔ ทั้งนี้ ที่ผ่านมามีอินโดนีเซียมีประธานาธิบดีทั้งสิ้น ๔ คน นับตั้งแต่ BJ Habibie, KH Abdurrahman Wahid, Megawati Sukarnoputri จนมาถึงประธานาธิบดีคนล่าสุด Susilo Bambang Yudhoyono ประเทศอินโดนีเซียเติบโตขึ้นอย่างมากทั้งในเชิงเศรษฐกิจและการเมือง ผ่านการปฏิรูปภายใต้รัฐบาลประชาธิปไตยที่มาจากการเลือกตั้ง

ในแง่เศรษฐกิจ สถิติล่าสุดจากธนาคารโลกเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๐๑๔ กล่าวว่าอินโดนีเซียเป็นประเทศอันดับ ๑๐ ของ

โลกในขนาดของเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเป้าหมายตามแผนการของประธานาธิบดี Yudhoyono ที่ตั้งใจว่าจะต้องทำให้สำเร็จภายในปี ๒๐๒๕

ส่วนในแง่การเมือง ประชาชนอินโดนีเซียมีสิทธิและเสรีภาพในระดับที่ไม่เคยมีมาก่อน อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนผ่านผู้นำผ่านกระบวนการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง แต่ในอีกด้าน จะเห็นได้ว่าสังคมอินโดนีเซียเติบโตขึ้นอย่างสับสน ดังจะเห็นได้จากการประท้วงบนท้องถนนในหลายพื้นที่ รวมถึงบนสื่อกระแสหลักและสื่อออนไลน์

อย่างไรก็ตาม ผู้นำและนักคิดของอินโดนีเซียไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ความไม่สงบและความวุ่นวายของมวลชนบนท้องถนนได้โดยง่าย เพราะในอีกด้าน อินโดนีเซียได้รับการยกย่องจากประชาคมโลกในแง่การปฏิรูปการเมือง ประชาธิปไตย และพัฒนาการทางเศรษฐกิจเป็นอย่างดี

ข้อจำกัดของสถาบันทางการเมือง

กระบวนการปฏิรูปอินโดนีเซียเริ่มขึ้นหลังจากการล่มสลายของระบบ Suharto ในปี ๑๙๙๘ โดยแกนหลักของการปฏิรูปเน้นไปที่ “สถาบัน” ต่างๆ ของประเทศ แต่กลับไม่ได้สนใจเรื่อง “กระบวนทัศน์” (paradigm) “ทัศนคติ” (mindset) หรือ “วัฒนธรรมทางการเมือง” (culture of politics) ของอินโดนีเซียมากนัก ดังนั้นการพัฒนาอินโดนีเซียให้ได้ผลและยั่งยืน จึงจำเป็นต้อง “ปฏิวัติความคิด” ของคนในชาติด้วย (mental revolution) ซึ่งการพัฒนาประเทศจะไม่ได้ผลเลย หากมีการมุ่งสนใจเฉพาะกลไกเชิงสถาบัน แต่ไม่ปรับวิถีคิดหรือวิธีการทำงานของ “คน” ที่ขับเคลื่อนสถาบันต่างๆ เหล่านั้น และไม่ว่าระบบของสถาบันทางการเมืองจะประสบความสำเร็จเพียงใด แต่ถ้าคนในสถาบันไม่มีประสิทธิภาพที่ดีพอ อาจบริหารงานผิดพลาด จนสร้างความสูญเสียให้แก่ประเทศชาติได้

ที่ผ่านมา อินโดนีเซียได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญปี ๑๙๙๕ โดยตั้งคณะกรรมการอิสระขึ้นมาหลายชุด ซึ่งรวมถึงคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน (Corruption Eradication Commission) ด้วย นอกจากนี้ยังริเริ่มระบบท้องถิ่นปกครองตนเอง ปรับปรุงกฎหมายทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น สืบทอดการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น กระบวนการเหล่านี้ทั้งหมด ช่วยให้อินโดนีเซียเป็นประเทศประชาธิปไตยที่สามารถตรวจสอบได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม การคอร์รัปชัน ถือเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้อินโดนีเซียเกือบล่มสลายในวิกฤตเศรษฐกิจปี ๑๙๙๘ จนต้องรับเงินช่วยเหลือจาก IMF แม้ว่าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันจะทำงานหนักแค่ไหนก็ตาม การคอร์รัปชันก็ยังอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ ปัญหาเหล่านี้ย่อมแสดงให้เห็นชัดเจนว่า การปฏิรูปที่เน้นเฉพาะกลไกเชิงสถาบันนั้นไม่พอเพียงต่อการขับเคลื่อนอินโดนีเซียไปข้างหน้าอีกแล้ว

ปฏิวัติวิถีคิด (Mental Revolution)

การสร้างชาติอินโดนีเซียมักนำหลักการด้านเสรีนิยม (liberalism) มาประยุกต์ใช้ แต่หลักการนี้มีความขัดแย้งกับวัฒนธรรมและค่านิยมดั้งเดิมของอินโดนีเซีย จึงเป็นเหตุให้อินโดนีเซียเกิดการ “ปฏิวัติวิถีคิด” ของคนอินโดนีเซียใหม่ สร้างกระบวนทัศน์ใหม่ สร้างวัฒนธรรมทางการเมือง แนวทางการพัฒนาประเทศแบบใหม่ที่มีความเป็นมนุษย์สอดคล้องกับวัฒนธรรม Nusantara ของหมู่เกาะอินโดนีเซียมากขึ้น

อินโดนีเซียจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดในเชิงวัฒนธรรมการเมือง อย่างไรก็ตาม การปฏิวัติเชิงความคิดมีข้อแตกต่างจากการปฏิวัติในเชิงกายภาพ เพราะไม่ต้องมีการเสียเลือดเนื้อ แต่จำเป็นต้อง

ใช้พลังเชิงความคิดและจิตวิญญาณ รวมถึงการสนับสนุนจากบรรดาผู้นำประเทศที่สืบทอดแนวทาง *Trisakti Bung Karno* ซึ่งมีหลักการ ๓ ข้อที่อดีตประธานาธิบดี Soekarno กล่าวไว้เมื่อปี ๑๙๖๓ ว่าอินโดนีเซียจะต้อง

- เป็นเอกราชทางการเมือง
- พึ่งพาตัวเองได้ในทางเศรษฐกิจ
- มีคุณค่าเชิงสังคม-วัฒนธรรมของตัวเอง

นอกจากนี้ ยังมีการปรับปรุงระบบราชการให้สะอาด เชื่อถือได้ มีศักยภาพ เพื่อทำงานตอบโจทย์ของประชาชนและรัฐบาลจากการเลือกตั้ง หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต้องทำหน้าที่ดูแลประชาชนให้ได้ตามกฎหมาย ส่วนกองทัพแห่งชาติอินโดนีเซียก็ไม่ได้มีความสำคัญน้อยไปกว่ากัน เพราะต้องปกป้องดินแดนรวมถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสาธารณรัฐ

ในทางเศรษฐกิจ อินโดนีเซียต้องหนีให้พ้นการพึ่งพาเงินลงทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ แนวทางเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมที่ผ่านมา ทำให้อินโดนีเซียติด “กับดัก” การพึ่งพาเงินลงทุนต่างชาติ และเสียทรัพยากรธรรมชาติให้อยู่ภายใต้การครอบครองของบริษัทข้ามชาติ ในส่วนของระบบการศึกษาเป็นสิ่งที่ต้องผลักดันเพื่อสร้างเอกลักษณ์ของคนอินโดนีเซีย ในฐานะที่เป็นชาติอารยะและรุ่มรวยวัฒนธรรม เคารพคุณค่าทางศาสนา อินโดนีเซียต้องสร้างโครงการที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงระบบการศึกษาและสาธารณสุขให้สำเร็จ

ท้ายที่สุด แนวทางการ “ปฏิวัติวิถีคิด” ของอินโดนีเซีย อาจเป็นบทเรียนหรือทางเลือกหนึ่ง ในการสร้างคำถามให้กับประเทศไทยว่า ก้าวต่อไปสำหรับประเทศไทยจะเป็นไปในทิศทางใด โดยการปฏิวัติวิถีคิดนี้จำเป็นต้องเป็นการขับเคลื่อนระดับชาติ ที่ทุกคนในชาติต้องร่วมกันเปลี่ยนแปลง ให้ประเทศเป็นประเทศที่เสรี มีความยุติธรรม และเจริญรุ่งเรืองต่อไปในอนาคต ...๑๗

อ้างอิง :

- ◇ www.siamintelligence.com/jokowi-indonesia-mental-revolution/
- ◇ www.thejakartaglobe.com/.../postcolonialism-need-mental-revolution-indonesia/
- ◇ <http://www.establishmentpost.com/indonesia-mental-revolution/>

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Weekly Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (กศย. ศศย. สปท.) โทร / โทรสาร : ๐๒ ๒๗๕ ๕๗๑๕

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม / เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

- การเมือง   เศรษฐกิจ   สังคม   วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี   การทหาร   พลังงาน / สิ่งแวดล้อม
- อื่นๆ .....

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

